

POLITISKT KÖRKORT

Svensk ungdom SFP:s
ungdomsorganisation
lär dig politikens ABC

POLITISKT KÖRKORT

**Svensk ungdom —
SFPs ungdoms-
organisation
lär dig
politikens
A B C**

KÖR RÄTT OCKSÅ POLITISKT!

Svensk ungdoms kursbok
vill lära dig politikens
ABC

Medarbetare är:
socio**nom** Tor Högnäs:
Kommunen
socio**nom** Stig Nyström:
Staten
red. Ralf Friberg:
Partierna

1. KOMMUNEN

Vad är en kommun?

Vi är kommun- medlemmar

En kommun är enkelt sagt en förening, ett slags sammanlutning av människor inom ett område med bestämda gränser.

Den som tillhör en förening kallas ju medlem, och samma benämning används om den som tillhör en kommun. Man är medborgare i Finland men medlem av kommunen.

Men det är ändå en avsevärd skillnad mellan medlemskapet i en vanlig förening och en kommun. Man *måste* vara kommunmedlem. I den lag, som reglerar förhållandena i en kommun, alltså *kommunallagen*, stadgas närmare om vilka som är medlemmar. I paragraf sex framhålls att medlem av kommun är envar

- som där har sin »laga hemvist» (en person har laga hemvist där han bör vara mantalskriven — och mantalsskriven bör man bli där man bodde den 1 januari).
- som där äger eller innehar fast egendom, eller
- som därstädes idkar näring eller yrke.

Kommunerna är landskommuner, städer eller köpingar.

Hembygdens förkovran förenar

**För ömsesidig
hjälp och sam-
verkan**

Kommunens medlemmar förenas av ett stort gemensamt intresse — hembygdens förkovran. Kommunen är till för att främja invånarnas välfärd, deras trivsel och trygghet. Man kan säga att principen ömsesidig hjälp och kollektiv samverkan bör vara en ledstjärna för den kommunala verksamheten.

Kommunen är alltså en form av organiserad samverkan människorna emellan, den har sin grund i vårt behov av skydd och stöd. Och på samma sätt som medlemmarna i en vanlig förening betalar avgift för gemensamma utgifter, erlägger kommunmedlemmen en avgift — skatt — till sin kommun.

**Ingen enskild
får gynnas**

Det är att märka att ingen grupp av kommunens medlemmar eller någon enskild person får särskilt gynnas — all kommunal verksamhet skall ta sikte på medlemmarnas *gemensamma intressen*.

Kommunens uppgifter

I kommunallagens fjärde paragraf sägs att kommunen skall »vårda sina gemensamma hushållnings-, ordnings- och övriga angelägenheter» ifall dessa inte enligt lag bör skötas av andra myndigheter.

Fria händer att bestämma

Lagen ger alltså kommunerna rätt fria händer — det väsentliga är att det är fråga om gemensamma angelägenheter.

Dessutom ålägger staten kommunerna en mängd offentliga förvaltningsuppgifter, t.ex. socialvården, barnskyddet, hälsovården, brandskyddet, övervakningen av byggnadsverksamheten på landsbygden. Och sist men inte minst: kommunen skall inrätta och upprätthålla folkskolor och medborgarskolor. För dylika offentliga uppgifter får kommunerna understöd av staten.

Den kommunala demokratin

Demokrati först 1917

I vår grundlag stadgas att kommunens förvaltning bygger på *medborgerlig självstyrelse*.

Det finns en annan benämning för denna självstyrelse — demokrati. Den kommunala demokratin hade sitt genombrott i vårt land år 1917, då lagar om kommunalförvaltningen i städer och på landet tillkom. Tidigare hade gemensamma frågor avgjorts vid kommunalstämma. I denna hade endast de röstberättigade — »besuttna» — kommunalmedlemmarna rätt att delta. Arbetare, hantverkare m.fl. »obesuttna» grupper hade följaktligen ingen talan då gemensamma frågor behandlades. I städerna hade borgerskapet hand om makten.

Hur fungerar den kommunala demokratin?

Gubbarna sitter
säkert i fyra år

Den medborgerliga självstyrelsens viktigaste organ i kommunerna är fullmäktige. Dessa fullmäktige, kommunal-, köpings- eller stadsfullmäktige, väljs för fyra år genom allmänna val. För att få rösta i ett kommunalval måste man ha fyllt 21 år, vara finländsk medborgare och upptagen i vallängden för kommunen.

Antalet medlemmar i fullmäktige växlar starkt från kommun till kommun, beroende på folkmängden. De minsta kommunerna har 13 medlemmar i fullmäktige. Helsingfors, som är landets största kommun, har 77 fullmäktige.

Man kan kalla fullmäktige »kommunens riksdag». Kommunens röstberättigade medlemmar väljer den, och följaktligen representerar fullmäktige olika åsiktsgrupper bland invånarna.

Fullmäktige är den högsta beslutande instansen i kommunen. Här avgörs en mängd frågor som berör kommunens finanser — budgeten — sjuk- och socialvården, bildningslivet, gator, vägar, hamnar osv. Fullmäktige fastställer också skattörets »pris»; om skattöret skall bli tio eller tolv mk eller kanske ännu högre.

Fullmäktiges sammanträden leds av en ordförande, som fullmäktige själv väljer för ett år. De frågor som skall behandlas

Som ett SU-möte
— nästan

finns upptagna på en föredragningslista. Ett fullmäktig-sammanträde påminner alltså om ett vanligt föreningsmöte. Medlemmar i fullmäktige har tillfälle att uttala sig om de olika frågorna. Då det förekommer olika åsikter om hur en fråga skall lösas, blir det omröstning. Det förslag som flertalet röstar på segrar och blir följaktligen fullmäktiges beslut.

Publik välkommen

Fullmäktiges sammanträden är öppna för allmänheten. På landsbygden är det tyvärr inte vanligt att allmänheten utnyttjar denna möjlighet att följa med arbetet i fullmäktige.

Styrelsen verkställer

De beslut som fullmäktige har fattat, skall också verkställas. Kommunens styrelse svarar för att allt blir utfört enligt fullmäktiges beslut.

Frågor som skall avgöras i fullmäktige måste först undersökas eller *beredas* som det heter. Kommunalstyrelsen sköter denna beredning. Fullmäktige får inte avgöra en fråga som inte har beretts av styrelsen. Till styrelsens uppgifter hör också att övervaka att fullmäktiges beslut är lagliga. Om beslutet inte har fattats på lagenligt sätt, bör kommunalstyrelsen vägra att genomföra beslutet.

Kommunalstyrelsen sköter oavbrutet den löpande förvaltningen av kommunens angelägenheter. Styrelsen är alltså kommunens »regering» och följaktligen vid sidan av fullmäktige kommunens viktigaste organ.

1 + 5 på landet

minst fem ledamöter. Ordföranden väljs för fyra år, medlemmarna för två. Landskommun

kan om den vill tillsätta en kommunaldirektör. I så fall är kommunaldirektören självskriven ordförande i kommunalstyrelsen.

**Minst 1 + 4
i stad**

direktörer får utses, men tillsammans får direktörerna inte vara flere än de övriga medlemmarna i styrelsen. I städer och köpingar utses styrelsemedlemmarna för ett år.

Nämnderna

För att olika specialuppgifter inom kommunen skall kunna skötas på bästa möjliga sätt, finns i kommunerna ett antal nämnder. En del av nämnderna måste enligt lag tillsättas — de är lagstadgade — men därutöver står det fullmäktige fritt att grunda nya nämnder.

Namnet på de olika nämnderna säger i regel vad de sysslar med: hälsovårdsnämnden, folkskolnämnden, byggnadsnämnden, brandnämnden, ungdomsnämnden, nykterhetsnämnden, idrottsnämnden, biblioteksnämnden, industrialiserings- eller företagsnämnden, valnämnder

osv. De sistnämnda utses för varje röstningsområde. För hela kommunen väljs en centralvalnämnd.

Nämnderna arbetar i stor utsträckning självständigt i stöd av lagstiftningen på respektive områden. Alla nämnder utses av fullmäktige och medlemmarna är förtroendemän. Men om arbetet sväller ut kan nämnderna anställa tjänstemän.

Tjänstemännen

Den moderna kommunalförvaltningen ställer så stora krav på dem som skall ha hand om uppgifterna, att förtroendemännen inte hinner med allt på sin fritid. Därför är alla kommuner numera tvungna att anställa tjänstemän. Dessa är i regel specialutbildade för sitt värv.

Kommunerna har i allmänhet fast anställda kommunalsekreterare. I små kommuner är kommunalsekreteraren samtidigt kamrer och sköter bokföringen och räkenskaperna. Kommuner som har mer än 4000 invånare måste enligt lag ha en fastanställd socialsekreterare, men också mindre kommuner har i många fall en dylik tjänsteman.

I Helsingfors finns något över 14.000 stadstjänstemän!

Lagen ger landskommunerna möjlighet att anställa en särskild kommunaldirektör, och det blir alltmera vanligt att dylika tjänster inrättas. År 1960 fanns det kommunaldirektörer i följande finlandssvenska kommuner: Närpes, Pargas lk, Iniö, Pojo, Kyrkslätt, Föglö, Pernå och Strömfors. I Vörå har principbeslut fattats om att inrätta kommunaldirektörstjänst.

Kommunal- lagen

Den kommunala självstyrelsens viktigaste lag är kommunallagen av år 1948. Ett av de viktigaste stadganden som skyddar den kommunala självstyrelsen, finns i kommunallagens fjärde paragraf där det framhålls att kommunens rättigheter eller genom lag tilldelade uppgifter inte får fråntas kommunen på annat sätt än genom lag. Nya skyldigheter och uppgifter får inte heller påföras kommunen på annat sätt än genom lag. Det är alltså endast riksdagen som kan ålägga eller frånta kommunen skyldigheter eller rättigheter. Regeringen har ingen möjlighet i den vägen.

Kommunen har rätt att närmare bestämma om sin förvaltning genom särskilda reglementen och instruktioner. Men dessa får givetvis inte strida mot det som i lag stadgas. Dessutom kan fullmäktige anta stadgar för främjande av sedlighet, nykterhet, allmän ordning och säkerhet, hälsovård och andra frågor.

Mellankommunalt samarbete

Det skulle bli alltför betydande för en mindre kommun att upprätta t.ex. ett eget sjukhus för ett fåtal patienter. Följaktligen ger lagen kommunerna möjligheter att samarbeta. Flere kommuner kan bilda ett s.k. kommunalförbund för att bygga och upprätthålla gemensamma inrättningar. Sanatorier, arbetsinrättningar, bildningsanstalter och sinnesslöanstalter m.m. upprätthålls av kommunalförbund.

Kommunalförbunden sköts av sina egna organ, förbundsfullmäktige och förbundsstyrelse.

**Kontroll uppifrån
— trots allt**

Kommunerna står under en viss uppsikt och kontroll från statens sida. Detta gäller särskilt ifråga om de uppgifter, som statsmakten har ålagt kommunerna att sköta. Folk-skolinspektörer, distriktsinspektörer för socialvården, länsläkare mfl. ser till att kommunerna fullföljer sina åligganden.

Men särskilt viktig är den statsuppsikt som sköts av länsstyrelserna. Det är till länsstyrelsen en kommunal-medlem kan vända sig ifall han eller hon anser att ett kommunalt organ förfarit olagligt.

- Den kommunala demokratin hade sitt genombrott i vårt land år 1917 då lagar om kommunalförvaltningen i städer och på landet tillkom.
- Fullmäktige är den högsta beslutande instansen i kommunen och avgör bl.a. frågor som berör kommunens finanser, sjuk- och socialvården, bildningslivet, gator, vägar, hamnar osv.
- Lagen ger landskommunerna möjlighet att anställa en särskild kommunaldirektör och det blir alltmera vanligt att dylika tjänster inrättas. År 1960 fanns det kommunaldirektörer i följande svenska kommuner: Närpes, Pargas lk., Iniö, Pojo, Kyrkslätt, Föglö, Pernå och Ström-fors. I Vörå har principbeslut fattats om att inrätta kommunaldirektörstjänst.

2. STATEN

Riksdagen

**200 riksdagsmän
väljs av folket**

I vårt land utövas den lagstiftande makten och rätten att bestämma statens utgifter och inkomster av riksdagen. Medlemmarna i riksdagen (riksdagsmännen) är 200 till antalet. Vår riksdag är en enkammarriksdag till skillnad från t.ex. Sveriges som består av två kamrar.

Riksdagsvalen förrättas vart fjärde år och rätt att delta i dessa val har varje röstberättigad medborgare, såväl man som kvinna som fyllt 21 år under valåret samt varit mantalsskriven de senaste fyra åren i Finland. De röstberättigade har lika rösträtt. Enligt riksdagsordningen kan man i vissa fall uteslutas från val. Detta gäller personer som står under förmynderskap, som för något visst brott dömts till förlust av medborgerligt förtroende eller som vid något tidigare val ertappats för valfusk.

Landet är indelat i 16 valkretsar av vilka 5 är »svenska». De tvåhundra riksdagsmandatena fördelas mellan valkretsarna i förhållande till dessas folkmängd. Dessutom finns i varje valkrets en centralvalnämnd som har hand om endel valförberedelser och som efter valen fastställer deras resultat och utfärdar riksdagsmännens fullmakter. För själva valförrättningen är kommunerna indelade

i röstningsområden. Valet förrättas med slutna sedlar och bör vara så ordnade att valhemligheten bevaras.

Reform av val- lagstiftningen?

Man har hos oss lekt med tanken på majoritetsval men kommit till insikt om att detta skulle vara svårt att realisera.

I synnerhet för oss finlandssvenskar vore det hela synnerligen ogynnsamt emedan vi helt skulle komma på sidan. Men en reform av vallagstiftningen borde i alla fall fås till stånd om vi tar i beaktande alla finlandssvenskar som är bosatta utanför de svenska valkretsarna och som följaktligen inte får rösta på någon kandidat inom Svenska folkpartiet.

Riksdagens uppgift

Riksdagsmännens arbete består för det mesta av propositions- och motionsbehandling. Propositionerna är regeringens

förslag till lagar som av presidenten överlämnas till riksdagen för behandling. Kommer en enskild riksdagsman med förslag kallas detta motion. Det finns tre olika slag av motioner: lagmotioner, — namnet säger vad det är fråga om, — hemställningsmotioner som inte innehåller något färdigt förslag utan endast en uppmaning till regeringen att utarbeta ett lagförslag i den eller den frågan och slutligen finansmotioner där det framställs förslag om införande av nya anslag i budgeten. Riksdagens förhandlingar leds av talmannen eller någon av de två vicesalmännen.

Utskotten

Alla ärenden som upptas till behandling hänskjuts till något utskott för vidare behandling. Grundlagsfrågor och ärenden med anknytning till grundlagen beredes av »grundlagsutskottet». För att handlägga budgeten och övriga förslag i finansärenden har vi »statsutskottet». Förslag som gäller allmän lag bereds av lagutskottet. Sådana utrikesärenden som faller inom riksdagens maktområde handläggs av »utrikesutskottet». Finlands Banks förvaltning sköts av »bankutskottet». Vi har också inom riksdagen ett alldeles speciellt utskott som går under namn »stora utskottet». Detta utskott skulle i en tvåkammarrisdag närmast motsvara första kammaren och består av 45 riksdagsmän. Stora utskottets främsta uppgift är att övervaka att riksdagen inte fattar oöverlagda beslut. Utöver dessa utskott kan det även tillsättas extraordinära utskott och regelbundet har också tillsatts ett kulturutskott, ett socialutskott, ett agrarutskott, ett kommunikationsutskott och ett lag- och ekonomieutskott.

Riksdagskontroll av regeringen

I regeringsformen står stadgat att »statsrådets medlemmar är för sina ämbetsåtgärder ansvariga inför riksdagen».

Riksdagen äger alltså makt att kontrollera regeringens verksamhet. Om riksdagen är missnöjd med något beslut som regeringen fattat så kan den rikta ett misstroendevotum till regeringen varefter regeringen måste avgå. Om riksdagen vill höra regeringens åsikt i någon fråga så kan

den under förutsättning att minst 20 riksdagsmän för-
enar sig därom, rikta en interpellation till regeringen.
Regeringen bör besvara frågan inom 15 dagar eller
också meddela att den inte ämnar avge något svar. I båda
fallen följer en diskussion i riksdagen (interpellations-
debatt) och det är därvid formen för övergång till dag-
ordningen som visar om regeringen åtnjuter riksdagens
förtroende eller inte. En enskild riksdagsman kan ock-
så rikta spørsmål till regeringen men regeringens svar
diskuteras inte i riksdagen och kan följaktligen inte
leda till något beslut vare sig i den ena eller andra
riktningen.

Om riksdagen finner att regeringen eller någon med-
lem av denna förfarit olagligt i sin ämbetsutövning, kan
den besluta att ställa den eller de skyldiga under åtal
i riksrätten. Dessutom tillsätter riksdagen en justitie-
ombudsman som skall kontrollera att myndigheterna inte
överskrider sina befogenheter och att lagarna efterlevs
av domstolar och ämbetsverk.

När det gäller landets finanser så bör riksdagen i
efterhand kontrollera att budgeten följts och att statens
finanser skötts samt sköts enligt föreskrifter. Till detta
arbete tillsätts årligen 5 statsrevisorer vilkas uppgift är
att granska och följa med statens hushållning.

Presidenten

Presidenten ingen
galjonsfigur

Presidenten väljs hos oss vart
sjätte år genom indirekta val.
Först väljer folket 300 elekto-
rer vilka i sin tur väljer presi-
denten.

Vår president är ingen galjonsfigur utan är utrustad med en del befogenheter som ej är vanliga hos en statschef i ett parlamentariskt statsskick. Han fattar sina beslut i statsrådet som sammanträder en gång i veckan under dennes ordförandeskap. Varje ärende föredras av en minister. Då presidenten fattar sina beslut behöver han inte rätta sig efter statsrådet utan kan självständigt besluta i saken. Om det inte kan påvisas att hans beslut är olagliga och regeringen är av motsatt åsikt, så kan regeringen låta förstå att den hellre avgår än medverkar i beslutet. Det gäller härvid för presidenten att få ihop en ny regering. Men denna regering skall naturligtvis åtnjuta riksdagens förtroende. Godkänner inte riksdagen den nya regeringen, kan presidenten upplösa riksdagen och förordna om nya riksdagsval. Detta har aldrig skett i praktiken och skulle säkert ställa sig ganska svårt.

Presidenten kan inte heller straffas för sina ämbetsåtgärder om han inte gjort sig skyldig till hög- eller landsförräderi. Då kan riksdagen med 3/4 majoritet besluta att han skall åtalas inför högsta domstolen.

I lagstiftningsfrågor är det riksdagen som innehar den största makten men presidenten kan uppskjuta en lags tillkomst, d.v.s. han har suspensiv vetorätt.

Vidare drar han till stor del upp riktlinjerna för vår utrikespolitik, stadfäster de av riksdagen antagna lagarna, utfärdar förordningar, innehar det högsta befälet över vår krigsmakt — i praktiken endast under fredstid — o.s.v.

Regeringen

Segslitna regeringskriser

Vid valet av ministrar är presidenten bunden av regeringsformens grundsats att regeringen skall ha riksdagens förtroende. I vårt land har denna fråga ibland visat sig vara svår att lösa. Vi har haft synnerligen segslitna och otrevliga regeringskriser. I vissa fall har man varit tvungen att tillsätta expeditiönsministär då ingen annan lösning funnits. I en expeditiönsminister representerar ministrarna inte några politiska partier utan har närmast karaktären av tjänstemän. Under de senaste åren har vi fått nöja oss med minoritetsregering vilket betyder att denna regering endast stöder sig på en minoritet inom riksdagen. En majoritetsregering företräds av partimajoriteten inom riksdagen. En sådan regering kan i teorin också bestå endast av ett parti under förutsättning att detta parti har majoritet inom riksdagen. Om några partier exempelvis de borgerliga, bildar regering, kallas detta koalitionsregering. Under kritiska tider bör alla partier vara representerade i regeringen och gemensamt ansvara för besluten. En sådan regering kallas samlingsregering.

Hur bildas regeringen?

Hur bildas en regering? Detta går så till att presidenten först konfererar med partierna och därefter ger någon lämplig

person i riksdagen uppdraget att bilda regering. Denna kontakter i sin tur riksdagsgrupperna och försöker göra upp en ministerlista. Lyckas han med denna uppgift förelägger han presidenten listan för godkännande. Misslyckas han — vilket ofta sker — utser presidenten en ny person som får försöka sig på konststycket att bilda regering.

Aftonskolan

Förutom allmänna plena där statsrådet gör sina beslut har det numera blivit vanligt att regeringens medlemmar dessutom sammankommer till inofficiella rådpläningar (regeringens aftonskola). Det är vid denna som de viktigaste besluten görs medan däremot efterföljande plenum endast är en bekräftelse på det som ministrarna beslutit i aftonskolan.

Ministerierna

Varje minister är chef för ett ministerium. Statsministern är chef för statsrådets kansli. Vi har tio ministerier, nämligen: utrikesministeriet, justitieministeriet, undervisningsministeriet, lantbruksministeriet, ministeriet för kommunikationsväsendet och de allmänna arbetena, handelsministeriet och slutligen socialministeriet. Ett statsråd som inte är chef för något ministerium kallas minister utan portfölj. Vid statsrådet finns även en justitiekansler som är landets högsta åklagare.

- Regeringsformens grundsats: regeringen bör ha riksdagens förtroende.

3. PARTIerna

Skarpt draga partigränser

Vårt fjärde år står våra politiska partier inför det avgörande provet för sin existens — riksdagsvalet. Partierna kan dock känna sig trygga. De politiska styrkeförhållandena i vårt land är stabila. Det beror delvis på vårt proportionella valsystem där nya grupper har svårt att få vind i seglen. Vi har rätt skarpt draga partigränser, våra väljare är starkt traditionsbundna och opinionsbildningen verkar långsamt. » I valet uttrycker man den partitillhörighet som man en gång för alla anammat».

Våra partier bygger dels på klasstänkande, dels på kulturella omständigheter och dels på nationell-ideologisk grund. Ett parti på kulturell grund är Svenska folkpartiet. Kulturen, språket och den andliga odlingen sammansvetsar den svenska nationaliteten i Finland. Åttio procent av alla svenska väljare röstar på SFP.

Klasspartier är de som främst vill värna någon särskild klass' och grupps intressen. Agrarförbundet består av jordbrukare och landsbygdsbefolkning, som främst vill slå vakt om modernäringen. Socialdemokratiska partiet och Demokratiska förbundet för Finlands folk (täcknamn för Finlands kommunistiska parti och dess medlöpare) är partier för den s.k. arbetande

klassen, främst grovarbetare. På konservativ, samhällsbevarande och nationell grund har vi slutligen nationella samlingspartiet, det som vi dagligt tal kallar ett högerparti.

Indelningsgrunder

Det finns flere sätt att indela våra politiska partier förutom detta. En skiljelinje går mellan socialister och borgerliga. En annan skiljer på centerpartier och flygelpartier, de sistnämnda = kommunister och högern, man kan vidare tala om »folkfront» och »samhällsbevarande» partier osv.

Vi har för närvarande åtta partier i riksdagen, men endast företrädare för sex partier har invalts. Två grupper har under riksdagsperioden sedan år 1958 utbrutit sig ur moderpartier. Detta gäller småbondepartiet som grundats av en f.d. agrar riksdagsman. Det andra är Arbetarnas och småbrukarnas socialdemokratiska förbund, vars riksdagsmän är f.d. socialdemokratiska partimedlemmar.

DFFF och sos.dem. hund och katt

Störst bland våra partier är Demokratiska förbundet för Finlands folk. Folkdemokraterna har 50 mandat i riksdagen. DFFF består av medlemmar i kommunistiska partiet och partiets medlöpare. I praktiken är det hela kommunistdominerat. Hertta Kuusinen är riksdagsgruppens ordförande! DFFF:s medlemstal är kring 140.000. DFFF är det enda parti som strävar till att ändra rådande samhällsordning och införa folkdemo-

krati. Man är beredd att göra detta även med våld, under förevändningen att »kapitalisterna» ändå brukar våld mot arbetare om det gäller. På svenskt håll är kommunisternas inflytande litet. DFFF grundades år 1945, tidigare var kommunisternas partier förbjudna.

Vårt näststörsta parti har varit det socialdemokratiska. År 1958 fick partiet in 51 riksdagsmän, men f.n. har det bara 37. 14 har hoppat av och bildat Arbetarnas och småbrukarnas soc.dem. förbund, i praktiken kallade »simoniter» efter sin ledare Aarre Simonen, eller soc.dem. oppositionen. Socialdemokraterna strävar till att få produktionsmedlen i statens ägo och förverkliga »folkets» ägande. I praktiken har dock socialdemokraterna varit rätt moderata och klart västerländskt inriktade. De för en bitter kamp mot kommunisterna. SDP grundades redan år 1899 och är vårt äldsta parti. Det har c. 100.000 medlemmar. Riksdagsgruppens ordförande är Gunnar Henriksson, svensk, liksom en annan prominent socialdemokrat, K-A. Fagerholm.

Utbrytare 1

Den socialdemokratiska oppositionen uppstod år 1958. Den sprang fram ur persontvister i soc.dem.ledningen. I dagens politik förfäktar oppositionen en väsentligt radikalare politisk linje än moderpartiet, och har bl.a. samarbete med kommunisterna. Soc.oppositionen har starkt fotfäste i fackföreningsrörelsen och arbetarnas idrottsrörelse. Någon försoning med SDP anses inte möjlig. Partiets medlemstal är diffust, c. 30.000 torde vanligen uppges.

Detta var vänstern som har majoritet i riksdagen, med två stora block, kommunister och socialdemokrater (av två färger) som vanligen får var sin fjärdedel av röstetalen.

**»De grönas»
stora tid förbi**

Störst bland de borgerliga partierna är agrarförbundet med 47 riksdagsmän. Agrarförbundet, grundat år 1906 av Santeri

Alkio, är ett intressegruppsparti. De små lägenhetsinnehavarna dominerar dock partiets inrikespolitik. Agrarerna har varit de regeringsvilligaste under hela självständighetstiden, och innehar en dominerande politisk position i centern. De strävar främst till att trygga jordbrukets intressen, är inte tjänstemannavänliga, ej heller överhövan kulturellt intresserade. På utrikespolitikens fält är agrarerna f.n. dominerande. »De gröna» får vanligen en fjärdedel av rösterna, det tredje stora blocket i inrikespolitiken. Dess största tid torde dock vara förbi. Medlemstalet är uppe i drygt 300.000. Gruppochef är Kusti Eskola.

De övriga partierna får den resterande röstfjärdedelen. Störst är nationella samlingspartiet som grundades år 1919. Det är ett högerparti med stark betoning av det finsknationella, med förankring i industri och det privata näringslivet. Försvarsfrågan ligger samlingspartiet (»kokoomus») varmt om hjärtat, den privata företagsamheten likaså. Partiet har ett visst jordbrukarinslag. De konservativa försöker bevara rådande samhällsförhållanden, och tar sällan initiativ t.ex. på socialpolitikens fält.

C. 75.000 medlemmar hör till partiet. Gruppordförande är Jussi Saukkonen.

**SFP = frisinnad
borgerlighet**

Samligspartiet och Svenska folkpartiet har det stabilaste väljarunderlaget. SFP bygger på minoritetsnationaliteten. Språkfrågan förenar partiet där många intressegrupper, om än ibland knotande, underordnar sig språkets och kulturens gemensamma intressen. SFP är ett moderat parti, med ett visst utrikespolitiskt omdöme, och utan dödsfiender i inrikespolitiken. »Frisinnad borgerlighet» är en av etiketterna på partiet som särskilt arbetar för fiskarfrågor, skolfrågor och svenska problem. SFP:s devis är politiskt samarbete och laglighet. Partiet som grundats år 1906 av Axel Lille har fjorton riksdagsmandat, men torde småningom förlora något. Gruppordförande är Sven Högstöm. Medlemstalet är c. 51.000.

**Finska folkpar-
tiets framtid
oviss**

Finska folkpartiet som grundades år 1951 att efterträda det döende nationella framstegspartiet är ett svagt liberalt parti, vars framtid ser rätt oviss ut.

FFP försöker med sina åtta riksdagsmän hävda medelklassens intressen, men intressegruppsprägelns torde inte ensam kunna hålla partiet vid liv. Finska folkpartiet arbetar för kulturella frågor, tjänstemannafrågor, ungdomens yrkesutbildning och sysselsättning samt för större medborgerlig förståelse. Riksdagsgruppens ordförande är Esa Kaitila. Partiapparaten är rätt svag, c. 17.000 medborgare torde vara medlemmar av finska folkpartiet.

Utbrytare 2

Ett enmansparti i riksdagen är småbondepartiet vars »hövding» Veikko Vennamo till följd av motsättningar på det personliga planet 1959 bröt sig ut ur agrarförbundet. Vennamo lägger vikt vid en förnyelse av partisystemet, vid »kristlig-etisk-moralisk upprustning», vid en upprepning på de ledande posterna i landet, och vid landets »största befolkningsgrupps» intressen. Vennamo för ett fränt och demagogiskt, mycket radikalt språk. Han uppger sig ha ett medlemstal på 25.000 men partiet är ännu oprövat i riksdagsval.

Framtiden?

Partiutvecklingen torde gå därhän att agrarförbundet alltmer inriktar sig på »centerpolitik» och under denna skylt försöker vinna insteg även i städerna. Högern modereras fortgående, liksom socialdemokraterna. Det avgörande för partiutvecklingen är dock kommunisternas fortsatta politiska verksamhet och dess gestaltning. Ett bakslag för kommunismen torde kunna stabilisera situationen rätt avsevärt. En av den närmaste tidens intressantaste frågor är om Vennamos och Simonens partigrupper är livskraftiga. Om de inte är det, kan vi vänta oss konsolidering av partiväsendet och färre partier. »De fyras block» som ovan kommit till synes i röstfördelningen, är kanske slutmålet.

- Svenska folkpartiets devis är politiskt samarbete och laglighet. Partiet som grundades år 1906 av Axel Lille har 14 riksdagsmandat och en medlemssiffra på ca. 51.000.

